

Łódź, 16.06.2014

Profesor Bogusław Semotiuk
Sztuki teatralne
Aktorstwo
PWSFTviT im. L. Schillera
Wydział Aktorski

Recenzja

dorobku artystycznego i pedagogicznego
oraz ocena pracy nad rolą dr Eweliny Ciszewskiej w związku z postępowaniem
Habilitationyjnym w dziedzinie Sztuk Teatralnych w dyscyplinie artystycznej – aktorstwo

Na zlecenie Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. Ludwika Solskiego w Krakowie, Filia we Wrocławiu: Wydział Lalkarski, Wydział Aktorski – pismem z dnia 07.05.2014r., informujące o wyznaczeniu mej osoby przez Centralną Komisję recenzentem komisji habilitacyjnej do oceny osiągnięć Pani dr Eweliny Ciszewskiej.

Do zlecenia została dołączona dokumentacja złożona przez habilitantkę:

1. Wniosek
2. Autoreferat + elektroniczna wersja polska i angielska
3. Dorobek naukowy, pedagogiczny, artystyczny + elektroniczna wersja
4. Opinie
5. Dyplomy
6. Publikacje
7. Nagrody
8. Warsztaty
9. Reżyseria/Opieka artystyczna
10. Choreografia
11. Role teatralne
12. Performance
13. Scenografia/kostiumy
14. Role filmowe
15. Teatr sztuk
16. DVD z zapisem monodramu „*maria s.*” oraz fragmentów innych wybranych spektakli

Pani dr Ewelina Ciszewska ukończyła Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego na kierunku Historia Sztuki z wynikiem plus dobrym i w dniu 12.06.2002r. uzyskała tytuł *magistra* oraz Państwową Wyższą Szkołę Teatralną im. Ludwika Solskiego w Krakowie, Wydział Lalkarski we Wrocławiu na kierunku Aktorstwo w zakresie aktorstwa teatru lalek z wynikiem celującym i w dniu 22.01.2007r. uzyskała tytuł zawodowy *magistra sztuki*.

Pani Ewelina Ciszewska uzyskała stopień doktora w dziedzinie Sztuk Teatralnych w dyscyplinie Aktorstwo nadany jej uchwałą Rady Wydziału Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. Ludwika Solskiego w Krakowie, Filia we Wrocławiu Wydział Lalkarski w dniu 25.05.2009r., na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej: „Schulzowska Adela w pantomimie. Techniki animacji ciała. Różne środki wyrazu w budowie postaci Adeli”.

Habilitantka jest związana pracą jako pedagog od 2006 roku jako asystentka potem wykładowca w PWST-Kraków Filia we Wrocławiu.

Autoreferat dr Eweliny Ciszewskiej oceniam jako bardzo klarowny, analitycznie obejmujący niezbędne do opisanie struktury działalności artystycznej, pedagogicznej i naukowej. Habilitantka wiele w nim uwagi poświęca swej pracy pedagogicznej, do której – jak wyczuwam z lektury autoreferatu – podchodzi z nieskrywaną pasją, zaangażowaniem i prawdziwą odpowiedzialnością, pojmując „szkołę teatralną jako miejsce twórczych zmagania, eksponowania indywidualnego sposobu myślenia i wrażliwości”. Obecnie prowadzi zajęcia z przedmiotu *Plastyka ruchu scenicznego* na roku pierwszym (Wydział Lalkarski) oraz na drugim roku (oba wydziały: Lalkarski i Aktorski). W przeszłości prowadziła *Interpretacja wiersza* oraz *Elementarne zadania aktorskie w planie lalkarskim*, a także zdobywała doświadczenie asystując u Prof. Anny Proszkowskiej *Praca aktora nad rolą* i u Prof. Jolanty Góralczyk *Interpretacja prozy* oraz u Prof. Mirosławy Lombardo *Interpretacja wiersza*. Habilitantka bazując na własnych doświadczeniach, opracowuje autorski program dla przedmiotu *Plastyka ruchu scenicznego*, w którym sama często uczestnicząc w ćwiczeniach prowokuje ruchem do poszukiwań, pobudzając wyobraźnię studenta w procesie uruchamiania *myślenia...ciałem*, którego efektem ma być wyrażanie stosunku do świata za pomocą ciała, gestu, reagowania na to, co zewnętrzne i na to co zaczyna się wewnątrz nie rezygnując ze swej osobowości i wrażliwości. Stawiane studentom trudne zadanie wypełnienia sobą, formy (pantomimy) i współdziałanie tych dwóch światów: formy i naturalności jest dla habilitantki nadrzędnym w pracy ze studentami. W swej pracy odwołuje się do przekazów pozostawionych przez takich mistrzów jak Tadeusz Kantor, Jerzy Grotowski, Henryk

Tomaszewski czy Marcel Marceau, oraz technik m.in. Piny Bausch, Saschy Waltz czy Jiri Kiliana, a także czerpiąc z nowych doświadczeń wpływających z bezpośrednich kontaktów w różnych formach warsztatowych spotkań i ćwiczeń m.in. Jorge Parente i Grzegorza Brała. Od ponad roku dr Ewelina Ciszewska jest w swej uczelni *Liderem Modułu Plastyka Ruchu i Wyrzistość Ciała*, wierząc, że uda się jej poprzez poszerzoną i uatrakcyjnioną dydaktykę wprowadzić pewne innowacje, aby bardziej rozbudzić zainteresowanie studentów ciałem i jego możliwościami.

Zgłoszone dzieło artystyczne monodram „*maria s*” (scenariusz, reżyseria, scenografia, rola) w ramach projektu badawczego Nr BW/PB/2010/2. Tytuł: „Kostium jako wehikuł czasu i przestrzeni. Spotkanie postaci historycznej ze współczesną jako pretekst do rozważań na temat środków scenicznych, na podstawie monodramu „*maria s*” – premiera 20.03.2012r. - obdarowuje nas bogactwem wyobraźni czarując magią cudów stając się polem do popisu wyobraźni habilitantki. Działania aktorki wynikające z ucieczki, niejako obrony przed nadopiekuńczą matką konstruuje (w swej improwizacji) na naszych oczach fabułę opowiadania oprawioną światłem i muzyką, aranżując zdarzenia wokół sukni *Marii Stewart* chronionej przez nią jako pracownicę muzeum. Aktorka w perfekcyjny sposób wykorzystuje nieomal każdą partię sukni przebiegle skonstruowanej tak, iż staje się ona aktywną partnerką przewodniej postaci kreowanej przez naszą aktorkę dr Ewelinę Ciszewską. Niezbędny tekst jest jedynie powodem działań i czujnie uzupełnia się (tyle ile trzeba, nic więcej) z gestem, tańcem, pantomimą, dzięki czemu aktorka staje się postacią świadomą swych niezwykle wyrazistych plastycznie działań scenicznych dokonujących swoistego cudu ożywienia martwego eksponatu jakim jest z pozoru muzealna suknia. Gdy w nią ucieka staje się artystką umiejącą stworzyć własną rzeczywistość, kreować ją i interpretować po swojemu. Umiejąc się nią cieszyć, dziwić i fascynować, jest w tej roli wrażliwa, delikatna, ciepła i stanowcza, zarazem obdarzając nas bogactwem wyobraźni i czarując magią cudów co potwierdzają recenzenci:

„ Najważniejsze, trzymające cały spektakl w ryzach – ale też nadające mu wyrafinowany smak – jest aktorstwo Ciszewskiej: stuprocentowe, od dramatycznego na pantomimicznym kończąc. Charakteryzuje ją świetnie dobrana gestykulacja, profesjonalne wykorzystanie fizyczności i znakomite operowanie głosem, dzięki czemu potrafi wykreować wiele postaci. Wspaniale odnajduje się jako demoniczna i twarda Maria Stuart, jest zabawna i zaskakująca jako dwie pokojówki królowej (cóż za sprawne dłonie!), na koniec odważnie odgrywa przeżywany orgazm...Ile osób „mieszka” w Ewelinie Ciszewskiej? Jak wieloma głosami

potrafi ona mówić, jak wiele osób przemyciła w tym niedużym monodramie? Przyznam, że wcześniej tylko raz miałam okazję oglądać jej popisy, w jednym ze spektakli Teatru Formy. Tym razem jednak, we własnym projekcie, poczuła się jak ryba w wodzie, i mogłabym jeszcze długo gloryfikować jej wielki talent i niebywałą skromność. Nad tym można było się rozpłynąć.” - Karolina Obszyńska Teatralia Wrocław Nr 13 (13) 2 kwietnia 2012r.

Gazety podkreślają także: „Skrajnie różną skalę animowanego obiektu zaprezentowała Ewelina Ciszewska w autorskim monodramie *Maria S.* Najlepiej wypadły momenty, w których grana przez aktorkę pracownica muzeum staje się medium ożywiającym monumentalną szesnastowieczną suknię Marii Stuart. Próba zmierzająca do w miarę kompletnego ogrania przedmiotu okazuje się udana, a suknia staje się jednocześnie przestrzenią gry (w scenie ścięcia głowy), obiektem animacji (ożywające rękawy pogrążone w konwersacji) i bohaterką zdarzeń (w roli monstrualnej królowej). „ – Teatr Lalek Nr 1-2 (111-112) 2013., a także Agata Skrzypek w *Lalka Też Człowiek vol.2* z 17 listopada 2012r. w relacji z drugiego dnia Festiwalu Teatru Lalek i Animacji Filmowej dla Dorosłych pisze:” *Maria S.* jest gratką dla miłośników dobrego aktorstwa...W tym przypadku nie ma możliwości, by nie zachwycić się kreatywnością i umiejętnościami Eweliny Ciszewskiej. W swojej roli płynnie, na oczach widzów, przechodzi z jednej postaci w drugą. Wykorzystuje techniki pantomimiczne, a prawdziwa magia zaczyna się w momencie, gdy wykonuje etiudę dwóch rozmawiających dłoni. To popis świetnego warsztatu i intuicji – Ciszewska wykonuje ten dialog z głową ukrytą w konstrukcji sukni, a więc cały efekt uzyskuje dzięki odpowiedniemu wyczuciu swojego ciała. Żadna część spektaklu nie męczy dłuższą, zbudowany punktowym światłem nastrój przez cały (czas) utrzymuje napięcie emocji. Choć blisko mu do kreowania melodramatu, nie przekracza jego granicy. Mądrze postawione pytanie „Po co?” tłumaczy każdy element gry. Przedstawienie harmonijnie łączy w sobie szereg form teatralnych, na których rozmaite wykorzystanie stawia Teatr Sztuk z Wrocławia. Jest to instytucja zrzeszająca ludzi z całego świata, zafascynowanych wszelakimi rozwiązaniami teatralnymi, tworzących nowy język sztuki i przeprowadzających eksperymenty formy w postaci performance’ów. *Maria S.* jest efektem fuzji choreografii, pantomimy i aktorstwa dramatycznego, a jako monodram pozostawia wykonawcy pole do popisu. W tym wypadku zostało całkowicie wykorzystane”.

Pani dr Ewelina Ciszewska już równolegle ze studiami realizowała się i to dość intensywnie w autorskim Teatrze Formy. W ciągu 14 lat udało się jej stworzyć kilka interesujących kobiecych ról. Była ulotną wizją z pogranicza światów (w: *Misterium Chleba*

i Kamienia, koprodukcja z wrocławską Orkiestrą Kameralną *Leopoldinum*), Dziką Dziewczyną z prastarej kultury Łyżyczan (*Uroczysko 1999*), atomem, człowiekiem, elementem kosmicznej architektury (*Alternacje Przestrzeni*, jej debiut!), czułą i naiwną żoną (*Only You*), odważną Freyą von Moltke (*Kreisau 412*), Schulzowską Adelą (*Ulica Krokodyli*), Kobieta Upadłą (*Głód* wg Knuta Hamsuna) i wieloma innymi. Angażowała się również w projektowanie kostiumów i scenografii, miała też swój udział w pracach nad scenariuszem. Z teatrem tym udało się jej odwiedzić kilkanaście miejsc na świecie (międzynarodowe festiwale w tym: Festival d'Avignon, Festiwale w Hiszpanii, Berlinie, Dreźnie, Mińsku, na Ukrainie, w Czechach, na Słowacji, w Rosji, Belgii itd.). Nabywając doświadczenia zaczęła również samodzielnie prowadzić warsztaty dla młodzieży i dorosłych. Ważnym etapem były dla niej warsztaty pantomimy prowadzone kilkakrotnie w Krzyżowej dla MDSM (Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży), a także zaproszenie Prof. Mathiasa Vogta do prowadzenia zajęć w semestrze zimowym dla studentów Institut für Kulturelle Infrastruktur Sachsen (Klingewalde, Goerlitz, 2004). Niezwykle istotnym elementem w nabywaniu doświadczenia i „uczłowieczania” jej jest trwająca nieprzerwanie od 2009r. współpraca z ośrodkiem terapeutycznym w Melchiorgrund (Centrum pomocy terapeutycznej i pomocy medycznej / okolice Fuldy, Niemcy) dla osób boleśnie doświadczonych przez życie, dla których teatr jest rodzajem terapii, utrzymującej ich na powierzchni i zmuszającej do społecznej integracji. Efektem tej współpracy jest wspólny teatralno – muzyczny projekt „Die Gute Zeit”, w który zaangażowała się niemal od początku jego powstania (choreografia, warsztaty z pantomimy, maski) i, do którego również zaprosiła kilkoro studentów ze swej uczelni.

Ciągle głodna nowych spotkań i wymiany poglądów już w czasie studiów zetknąwszy się z artystami z wrocławskiej ASP, rozpoczęła swą przygodę ze sztuką performance i spotkania z nowymi twórcami, owocującymi nowym bo innym spojrzeniem, pozwalającym wyjść daleko poza własne myślenie. Habilitantka docenia performance „jako gatunek teatralny i siłę przekazu, jaką ze sobą niesie. Manifestowanie określonej postawy, konteksty: przestrzeni, sytuacji, czasu oraz improwizacja i bezpośredni kontakt z widzem, wymagają sporej odwagi, ale za to czynią i dzieło i odbiór tego dzieła aktem zawsze żywym i obustronnie twórczym”.

Rozwijając swoje pasje i swój warsztat aktorski stawiała sobie coraz wyżej poprzeczkę wbrew wielu klasycznym konwencjom. Doświadczenia zebrane podczas pracy nad rolami w spektaklach Teatru Formy, samodzielne prowadzenie warsztatów, performance,

choreografii do spektakli, w końcu tworzenie scenografii, kostiumów i rekwizytów dość naturalnie utworowały jej drogę do przemówienia na scenie w imieniu własnym. Zadebiutowała spektaklem *Love story czyli defekt miłości* w 2004 roku. Po zdobyciu stopnia doktora kolejne prace reżyserskie to: *Akt 1925* wg F.Kafki (premiera światowa Kosovo 2010, ;premiera polska/Wrocław 2011), *Pinokio* wg Carlo Collodiego (TLiA Wałbrzych, premiera 2011), spektakle plenerowe: instalacja teatralna *Kobieta Kalendarz* (Warszawa, premiera Soho Factory 2012) oraz *Urodziny/2013* (Teatru Lalki i Aktora w Wałbrzychu). W końcu pojawiła się „Maria s.”, monodram, do którego napisała scenariusz, samodzielnie wyreżyserowała i w którym zagrała podwójną rolę: szkockiej królowej Marii Stuart oraz Marysi, pracownicy muzeum. Niezwykle ważnym elementem tego spektaklu jest kostium (którego również jest autorką), a który pełni wieloraką funkcję, również ze względu na swoją skalę (wysokość 3.5m). Przyjęcie zaproszenia do tego projektu przez innych artystów pozwoliło jej zrealizować własną wizję w sposób możliwie najpełniejszy i przyjrzeć się bliżej kwestii kostiumu teatralnego” co uczyniło, iż właśnie ten spektakl stał się podstawą postępowania habilitacyjnego.

Dr Ewelina Ciszewska potrafi także szukać rozwiązań dla ruchu w różnych założonych sytuacjach scenicznych, dostosowując język wypowiedzi do przyjętej konwencji, podporządkowując się czyjejs wizji, służąc wiedzą i swym doświadczeniem, wypełniając czyjeś oczekiwania w opracowywaniu choreografii czy ruchu scenicznego do konkretnych przedstawień, co stanowi znaczącą część w jej obecnym życiu zawodowym. Lecz głównym nurtem jej poszukiwań i potrzeby ciągłej konfrontacji z widzem jest powołany przez nią wraz z Robertem Balińskim z końcem 2007 roku Teatr Sztuk. Teatr ten zrzesza artystów z różnych dziedzin sztuki scenicznej, filmowej, muzycznej, również naukowej. Łączy ich szczerą potrzeba uprawiania sztuki, odważna interpretacja współczesnych zjawisk, podejmowanie dyskursu z dzisiejszym światem i nieustanne zadawanie pytań. Różnorodność podejmowanych inicjatyw, tworzenie spektakli, organizacja festiwalu i udział w festiwalach, współpraca z innymi artystami i instytucjami kulturalnymi, produkcja filmów ekologicznych, multimedialnych instalacji teatralnych czy organizowanie warsztatów filmowych i teatralnych to tylko część założeń realizowanych przez Teatr Sztuk. Wnioskując z autoreferatu, jest świeżo po najnowszej premierze (luty 2014) pod tytułem „Koniec Świata”.

Nic zatem dziwnego, iż lista nagród jest imponująca wymieniam jedynie niektóre, po uzyskaniu stopnia doktora:

- Najlepszy Spektakl Festiwalu/The Best Performance/ dla spektaklu Akt 1925, reż. E.Ciszewska, R.Baliński/Skena Up Festival/International Students Film & Theatre Festival 03-10.12.2010 Prishtina/Kosovo.
- Najlepsza Reżyseria/The best directing/dla spektaklu Akt 1925, reż. E.Ciszewska, R.Baliński/Skena Up Festival/International Students Film & Theatre Festival 03-10.12.2010 Prishtina/Kosovo.
- Wyróżnienie 11. Ogólnopolskiego Przeglądu Monodramu Współczesnego dla monodramu „maria s.”, reż. E.Ciszewska/7-15.09.2013/Warszawa. JURY w składzie: J.Trzecieńska, W.Geras, A.SajnuK, J.Wakar postanowiło zwrócić uwagę na *niezwykłe walory plastyczne i ciekawą propozycję formalną* w przedstawieniu maria s.
- II Nagroda przyznana przez Prof. J. Deglera dla monodramu „maria s.”/41.OFTJA 2012/41. OGÓLNOPOLSKIEGO FESTIWALU TEATRÓW JEDNEGO AKTORA WE WROCŁAWIU.
- Nagroda dla Najlepszego Aktora z Dolnego Śląska, ufundowana przez Posła do Parlamentu Europejskiego Lidię Geringer de Oedenberg.”/41.OFTJA 2012/41. OGÓLNOPOSKIEGO FESTIWALU TEATRÓW JEDNEGO AKTORA WE WROCŁAWIU/.

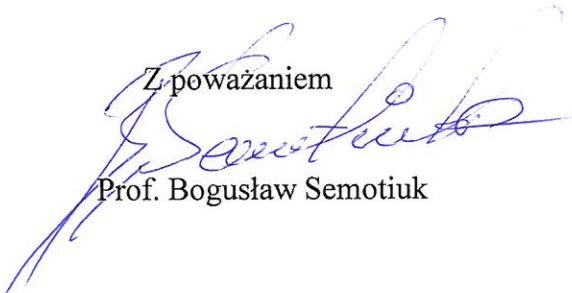
Analizując działalność artystyczną dr Eweliny Ciszewskiej muszę przyznać, iż osiągnęła imponujący dorobek artystyczny i pedagogiczny. Nadal nieustannie pracuje nad osobistą wypowiedzią artystyczną doskonaląc swój warsztat aktorski. Swą pracą scenarzystki, reżyserki, choreografki (ruch sceniczny), performerki ma znaczący wpływ na tworzenie kształtu i przekazanie idei przedstawień. Szukając dla swej twórczości wciąż nowych pól i miejsc staje się aktywną organizatorką życia kulturalnego na wskroś współczesną, odnajdującą się w nowej rzeczywistości. O wyjątkowości dorobku dr Eweliny Ciszewskiej świadczą nie tylko sukcesy, talent i rzetelność w pracy, ale i upór i chęć poszukiwania własnej indywidualnej drogi w zawodzie.

Konkluzja

Jak wynika z przedstawionej dokumentacji proces kształcenia, doksztalcania i doskonalenia własnej wiedzy i umiejętności w zakresie sztuki stawia przed nami w osobie Habilitantki wszechstronnie przygotowanego artystę i pracownika nauki.

Osiągnięcia artystyczne, twórcze, naukowe, dydaktyczne oraz animatorki kultury Pani dr Eweliny Ciszewskiej stanowią nie tylko znaczny wkład w samą dyscyplinę, są również ich efektywnym przełożeniem na sferę nauki, dydaktyki i upowszechniania kultury oraz kształtowania estetycznych postaw polskiego społeczeństwa. Dorobek Habilitantki należy również szczególnie wysoko oceniać w aspekcie troski o zachowanie naszej tożsamości kulturowej. Niniejszym stwierdzam, że osiągnięcia artystyczne, twórcze, naukowe i dydaktyczne Pani dr Eweliny Ciszewskiej w pełni spełniają wymagania art. 16 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku (z późn. zmianami) o stopniach naukowych i tytułach oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki. W pełni popieram starania dr Eweliny Ciszewskiej o uzyskanie stopnia *Doktora Habilitowanego* w dziedzinie Sztuk Teatralnych.

Z poważaniem

Prof. Bogusław Semotiuk